

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2016
Αριθ. Πρωτ. Φ. 1500.2/11721/2016

Πληροφορίες: Τηλ.:2131306768-769

ΠΡΟΣ:

Κο Γιάννη Μουζάλα, Αναπληρωτή Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής
Κα Θεανώ Φωτίου, Αναπληρώτρια Υπουργό Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Κο Νίκο Τόσκα, Αναπληρωτή Υπουργό Προστασίας του Πολίτη

Θέμα: Μεταχείριση ασυνόδευτων ανηλίκων μεταναστών και προσφύγων

Αξιότιμη Κυρία και Αξιότιμοι Κύριοι Υπουργοί,

Επικοινωνούμε μαζί σας στο πλαίσιο της ειδικής αρμοδιότητας της Ανεξάρτητης Αρχής για την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού (ν.3094/03), σε συνέχεια των πρωτοβουλιών μας και με αφορμή τις τελευταίες εξελίξεις που επηρεάζουν τη χώρα μας, ως προς το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα και την υπογραφή και έναρξη υλοποίησης της Συμφωνίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας, σχετικά με την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης.

Η εν λόγω Συμφωνία, η οποία προβλέπει μια σειρά ρυθμίσεων με στόχο «τον τερματισμό της παράτυπης μετανάστευσης» στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν περιλαμβάνει ουδεμία αναφορά στα παιδιά, συνοδευόμενα ή ασυνόδευτα. Ωστόσο, πεποίθησή μας είναι ότι ουδόλως πρέπει να ανατραπούν οι ισχύοντες κανόνες μεταχείρισης των ανηλίκων, αντιθέτως μάλιστα να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, στο πλαίσιο εφαρμογής της Συμφωνίας αλλά και γενικότερα του διέποντος την Ευρωπαϊκή Ένωση πλαισίου δικαίου.

Εισαγωγικά επισημαίνουμε ότι ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ασχοληθεί εκτενώς εδώ και πολλά χρόνια με θέματα σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων και των παιδιών που μετακινούνται γενικότερα, έχει πραγματοποιήσει πλειάδα επισκέψεων σε δομές πρώτης υποδοχής, διοικητικής κράτησης, φιλοξενίας και φροντίδας τους, έχει εκπονήσει ειδικές εκθέσεις, πορίσματα και άλλες προτάσεις και έχει συμβάλει στην εκπόνηση Ευρωπαϊκών εκθέσεων, όπως η πρόσφατη Έκθεση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού, με τίτλο «[Απειλούνται η ασφάλεια και τα δικαιώματα των παιδιών που μετακινούνται](#)». Επίσης, ο Συνήγορος του Πολίτη συνεργάζεται αδιαλείπτως με τα υπουργεία σας, συμμετέχοντας με συμβουλευτικό ρόλο σε επιτροπές και συναντήσεις εργασίας σχετικά με την εκπόνηση νομοθετικών και διοικητικών μέτρων για τη βέλτιστη αντιμετώπιση των ανηλίκων και ενήλικων προσφύγων και μεταναστών.

Στην παρούσα ιδιαίτερα κρίσιμη συγκυρία, ο Συνήγορος του Πολίτη εκτιμά ότι είναι χρήσιμο και σκόπιμο να συνοψίσει τις βασικές υποχρεώσεις, που δεσμεύουν την Ελληνική Πολιτεία ως προς τη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, τις κοινοτικές οδηγίες τις οποίες έχει ενσωματώσει η χώρα μας και τις διεθνώς αποδεκτές γενικές αρχές και κατευθύνσεις:

1. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι οι οποίοι εισέρχονται στην Ελληνική επικράτεια χρειάζεται πριν από όλα να αντιμετωπίζονται ως παιδιά – υποκείμενα δικαιωμάτων, όπως αυτά έχουν θεσμοθετηθεί από τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν.2101/92) του ΟΗΕ και όχι ως παραβάτες της μεταναστευτικής νομοθεσίας.

2. Σε περιπτώσεις, που η ηλικία του ασυνόδευτου ανηλίκου είναι αμφισβητούμενη, θα πρέπει να λαμβάνει χώρα εκτίμηση της ηλικίας του, με συνδυασμό ιατρικών και ψυχομετρικών παραμέτρων, σύμφωνα με τις προβλέψεις της με αριθ.1982/2016 (ΦΕΚ 335/2016) κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Υγείας.

3. Κατά τη διαδικασία ταυτοποίησης – καταγραφής θα πρέπει να καταβάλλεται ιδιαίτερη προσοχή, ώστε οι ασυνόδετοι ανήλικοι να μην καταγράφονται ως συνοδευόμενοι από ενήλικα πρόσωπα, που στην πραγματικότητα δεν ασκούν νόμιμα την επιμέλειά τους.

4. Έμφαση θα πρέπει να δίνεται στην ενημέρωση και κατάλληλη υποστήριξη των ανηλίκων προκειμένου να υποβάλουν αίτημα παροχής διεθνούς προστασίας, με τη συνδρομή των αρμόδιων επαγγελματιών, ιδίως στις περιπτώσεις των ανηλίκων κάτω των 14 ετών.

5. Όταν υποβάλλεται αίτημα οικογενειακής επανένωσης, θα πρέπει να διασφαλίζεται η φιλοξενία του ανηλίκου σε κατάλληλη δομή μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών.

6. Όταν ασυνόδετος ανήλικος δεν υποβάλει αίτημα διεθνούς προστασίας ή όταν το αίτημά του απορρίπτεται, η Ελληνική πολιτεία εξακολουθεί να έχει καθήκον προστασίας του μέχρι την ενηλικίωσή του ή μέχρι την λήψη μέτρων για τη συνένωσή του με την οικογένειά του.

7. Δεν επιτρέπεται απέλαση ή επαναπροώθηση ασυνόδευτου ανηλίκου, καθώς μια τέτοια ενέργεια δεν μπορεί να προσφέρει εγγυήσεις για την ασφάλειά του, όπως προβλέπεται και με το άρθρο 13 παρ. 6 περ. β του ΠΔ 114/2010, που ενσωμάτωσε το αντίστοιχο άρθρο 18 της οδηγίας 2005/85. Η Αρχή θεωρεί ως μόνη αποδεκτή διαδικασία επιστροφής ασυνόδευτου ανηλίκου στη χώρα προέλευσης αυτήν του επαναπατριsmού, εφόσον δεν υφίσταται ζήτημα δίωξης ή διακινδύνευσής του και κρίνεται ότι λαμβάνει χώρα προς το συμφέρον του και με στόχο την επανασύνδεσή του με τη φυσική του οικογένεια ή την τοποθέτησή του σε κατάλληλη εγκατάστασή υποδοχής, σύμφωνα με το άρθρο 25 του ν. 3907/2011.

8. Κάθε δυνατή προσπάθεια πρέπει να καταβάλλεται για την αποφυγή της στέρισης της ελευθερίας ανηλίκων παράτυπων μεταναστών¹. Ο περιορισμός της ελευθερίας μπορεί να δικαιολογηθεί για τον ελάχιστο χρόνο που απαιτείται για την καταγραφή τους και για την αναζήτηση κατάλληλου χώρου φιλοξενίας και φροντίδας τους.

9. Για την περίπτωση που οι διαθέσιμες θέσεις σε κατάλληλες δομές / ξενώνες φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων δεν επαρκούν, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για την τοποθέτησή τους σε χώρους φιλοξενίας προσωρινού χαρακτήρα, στους οποίους διασφαλίζεται η διαμονή τους ξεχωριστά από ενήλικα πρόσωπα, σε διαφορετικούς κατά φύλο χώρους, με επαρκή εποπτεία από εξειδικευμένο προσωπικό (διερμηνείς, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους) και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα μέχρι την παραπομπή τους σε κατάλληλη δομή φιλοξενίας μέσω του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Είναι σκόπιμο η παραπάνω ενημέρωση να δοθεί στα αστυνομικά τμήματα και τις εισαγγελικές αρχές της χώρας, ώστε οι ανήλικοι να μην κρατούνται σε αστυνομικά κρατητήρια.

10. Λόγω της νέας κατάστασης που έχει δημιουργηθεί στη χώρα, χρειάζεται να δημιουργηθούν και νέα πλαίσια φιλοξενίας των ασυνόδευτων ανηλίκων. Μία μορφή φιλοξενίας που εφαρμόζεται ευρέως στην Ευρώπη είναι η αναδοχή, αλλά για να μπορέσει να εφαρμοστεί νομίμως στην Ελλάδα, χρειάζεται να προβλεφθεί και ενεργοποιηθεί ο θεσμός της επιτροπείας ασυνόδευτων ανηλίκων. Στην κατηγορία αυτή συνιστάται να εντάσσονται ανήλικοι που έχουν διαμείνει για κάποιο διάστημα στη χώρα και εκτιμάται από τις αρμόδιες κοινωνικές υπηρεσίες ότι θα παραμείνουν για αρκετό χρονικό διάστημα.

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) Standards, 2015, σημείο.97

Έχοντας υπόψη μας τη ραγδαία αύξηση των αιτημάτων φιλοξενίας εκ μέρους ασυνόδευτων ανηλίκων, θα θέλαμε να μας ενημερώσετε πώς προτίθεστε να εξασφαλίσετε την αδιάλειπτη λειτουργία και ενίσχυση των εξειδικευμένων δομών φιλοξενίας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, οι οποίες θα πληρούν ελάχιστες προβλεπόμενες προδιαγραφές, ενόψει της επικείμενης σύστασης Διεύθυνσης Υποδοχής και Κοινωνικής Ένταξης και μεταφοράς της αρμοδιότητας, που αφορά προγράμματα κοινωνικής προστασίας αιτούντων άσυλο, ασυνόδευτων ανηλίκων, ευάλωτων ομάδων πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών καθώς και δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Τέλος, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι δεν αρκεί να δίνεται γενικής φύσεως προτεραιότητα ως προς τη μετεγκατάσταση στους ασυνόδευτους ανηλίκους αλλά θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη άμεσης μετεγκατάστασης μεγάλου αριθμού ασυνόδευτων ανηλίκων, πέραν του προβλεπόμενου για το γενικό πληθυσμό σύμφωνα με το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού.

Με τιμή,

Βασίλης Καρύδης

Αναπληρωτής Συνήγορος του Πολίτη

Γιώργος Μόσχος

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
για τα Δικαιώματα του Παιδιού